

Gestaltlovene

Handler om perception. Lovene beskriver, hvordan vi sanser, og forsøger at give bud på, hvordan den menneskelige hjerne opfatter sammenhænge i omverdenen.

Gestaltlovene udspringer af videnskabelig forskning, og de virker meget logiske.

På de følgende sider vil jeg beskrive, hvordan den enkelte gestaltlov, kan bruges til at skabe mere overskuelige og brugervenlige webdesign.

Gestaltlove skaber overblik

Brug af gestaltlove i dit webdesign skaber overblik for brugeren. De enkelte gestaltlove hjælper dig med at organisere dine informationer, så brugeren lettere kan overskue indholdet på din siden.

Gestaltlovene sørger altså for at design og funktionalitet går hånd i hånd i stedet for at modarbejde hinanden.

Elementer og helheder

Her er et par sjove eksempler på, hvordan hjernen forsøger at finde meningsfulde forklaringer på vores sansninger:

Analyse af elementer afslører ikke helheden. Helheden er mere end summen af de enkelte dele. Denne klassiske figur er et andet

sjovt eksempel på, at vi sanser mere end det der rent faktisk er. Her ser

vi tydeligt en trekant, som rent faktisk ikke er til stede i figuren.

Hvorfor er Gestaltlovene stadig aktuelle?

Gestaltlovene har efterhånden 80-90 år på bagen, men i forhold til skærmdesign er de mere aktuelle end nogensinde.

Mængden af information på nettet er stor, og brugerens opmærksomhed flygtig. Derfor er overskuelighed vigtig for at brugeren hurtigt kan gennemskue, hvad vores hjemmeside kan tilbyde.

Endvidere er det sværere at læse på skærm end på papir. Det giver også et stort behov for at organisere informationerne på en overskuelig måde.

De enkelte gestaltlove handler netop om, hvordan vi som mennesker opfatter og organiserer elementer i vores hoveder. Ved at bruge lovene aktivt kan du få oplysningerne på dine hjemmeside til at hænge bedre sammen.

Det øger brugervenligheden og hjælper din bruger med at fokusere på din hjemmesides indhold.

Loven om Figur og Baggrund

Rubins vase

Denne klassiske figur viser på fremragende vis, hvad der kan ske når figur og baggrund er lige store, og ikke er klart defineret. Vi kommer i tvivl. Hvad er forgrund og hvad er baggrund?

I dette tilfælde har Rubin selvfølgelig arbejdet bevidst med at pirre vores sanser, men hvis vi ikke er tydelige nok i vores definition af for og baggrund, vil vores brugere blive forvirrede og have svært ved at overskue indholdet på vores side.

I forhold til et design

Betyder gestaltloven om figur og grund, at det er vigtigt, at forgrunden og baggrunden er godt definerede. Så sørg for at baggrunden ikke tager magten fra figuren eller forgrunden.

En måde at gøre det på, er ved at sørge for at der er nok kontrast. Kontrasterne er med til at løfte figuren fra baggrunden og dermed tydeliggøre, hvad der er figur, og hvad der er baggrund.

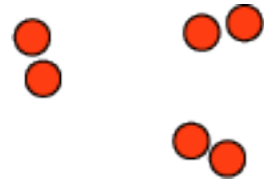
En af de hyppigste fejl, er en urolig eller kraftig farvet baggrund, der gør tekst vanskelig at læse. Jeg hører ofte argumentet: "Jeg kan godt læse, hvad der står". Og det kan jeg som regel også, men pointen er, at den energi jeg bruger på at tyde bogstaver, kan jeg ikke bruge på at fange indhold og budskaber.

Det handler om at gøre det let for brugeren. Så er der en chance for, at han vender tilbage.

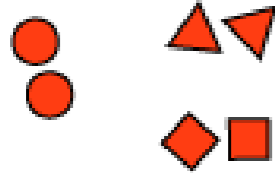
Loven om Nærhed

“Symboler, der er anbragt nær hinanden, opfattes som hørende sammen.”

Vi opfatter umiddelbart cirklerne som hørende sammen to og to.

Ved at bruge næste gestalt lov, Loven om Lighed, kan

vi forstærke indtrykket yderligere. Se hvad der sker, når vi tilføjer nogle former til figurerne.

I forhold til webdesign

Noget at det første vi gør, når vi prøver at skaffe overblik, er at afgøre, hvad der hører sammen, og hvad der ikke hører sammen. Når vi skaffer os overblik sker det automatisk og ubevidst. Derfor er det vigtigt, at du organiserer informationerne på din hjemmeside.

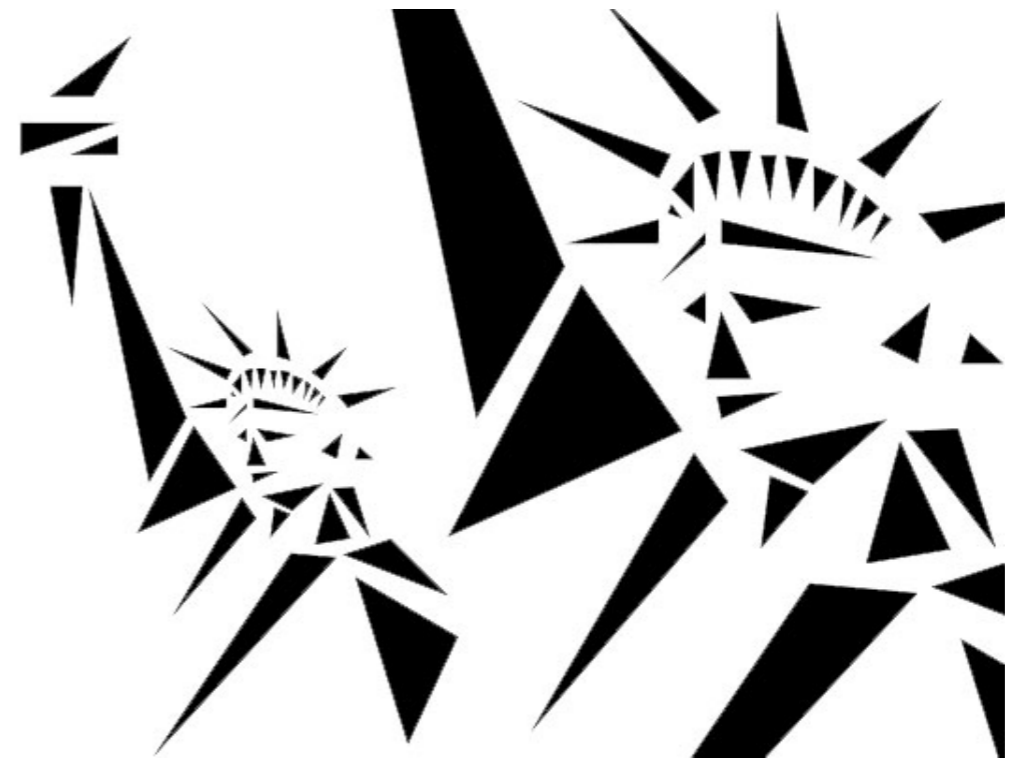
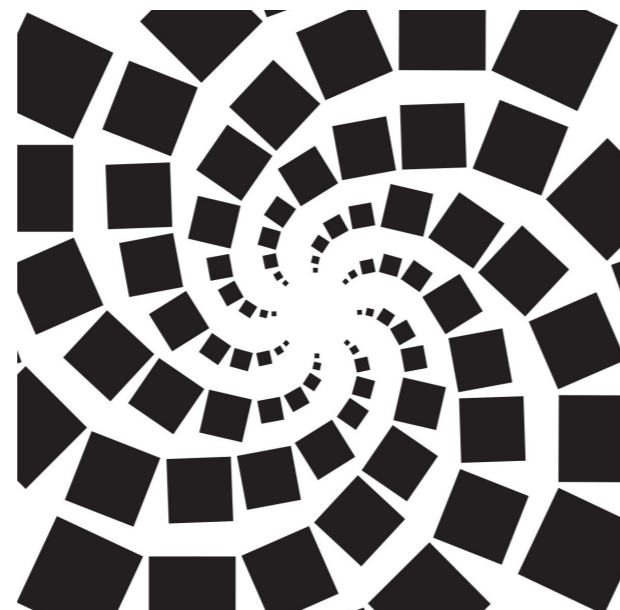
Gestaltloven om nærhed er meget logisk. Informationer der hører sammen, skal placeres nær hinanden. Det gælder f.eks. for

- Billedteksten og billedet.
- Overskriften og teksten.
- Menupunkterne i menuen
- Brugeren skal intuitivt kunne fornemme, hvilke informationer, der er hængt sammen.

Når vi anbringer nogle elementer tættere på hinanden, betyder det også at andre skal placeres længere fra hinanden. Vi skal med andre ord arbejde med luften eller de negative flader i vores design. Vi skal arbejde bevist med at bruge mere luft for at adskille elementer og mindre luft for at knytte dem sammen.

Det betyder også, at det f.eks. kan være farligt at bruge lige margener (justify). Der kan let opstå endog meget store mellemrum mellem ordene. Det kan betyde at ord fra de andre linier faktisk kommer tættere på og dermed nedsætter læsbarheden.

Her er nogle eksempler

Loven om lighed

“Symboler, der ligner hinanden, opfattes som hørende sammen.”

Vi opfatter figurerne her som 2 cirkler, 2 firkanter og 2 trekanter.

Vi kan forstærke samhørigheden med farver og det vil blive både hurtigere og lettere for os at foretage grupperingen.

Loven om lighed dækker f.eks. form, farve, størrelse og placering. Navigationen på vores websted er god til at anskueliggøre denne lov.

Vi placerer vores menuer, det samme sted på alle vores sider. Vi bruger endda ofte de samme placeringer, som

loven i praksis

alle de andre websteder. Menuerne er f.eks. topstillede og venstrestillede. Det giver vores brugere hurtigt overblik og en følelse af at kunne gennemskue navigationen fra første besøg. Det giver brugeren overskud til at fokusere på indholdet.

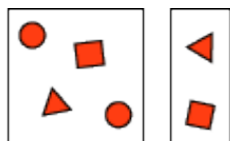
Endvidere giver vi alle vores knapper samme form, samme størrelse og oftest også samme farve.

Hvis du bruger flere forskellige navigationsformer, er det vigtigt, at disse er forskellige. Netop for at brugeren kan adskille dem fra hinanden. Så brugeren f.eks. ikke er i tvivl om, hvad der er hovedmenu og hvad der er undermenu.

Gestaltloven om lighed er også en af årsagerne til, at vi ikke må bruge understregninger i webtekster. Brugeren er vant til at en understregning betyder at der er tale om et link, og derfor skal vi ikke bruge understregninger i andre sammenhænge.

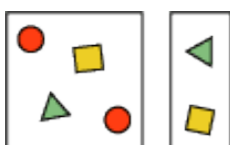
Loven om lukkethed

“Symboler, der står i samme ramme, opfattes som hørende sammen.”

Selv om formerne er forskellige vil vi gruppere figurerne efter rammerne.

Og selv om vi ændrer på farverne, vil vi stadig opfatte, at det er figurerne i rammerne, der hører sammen.

Eksempler på brug

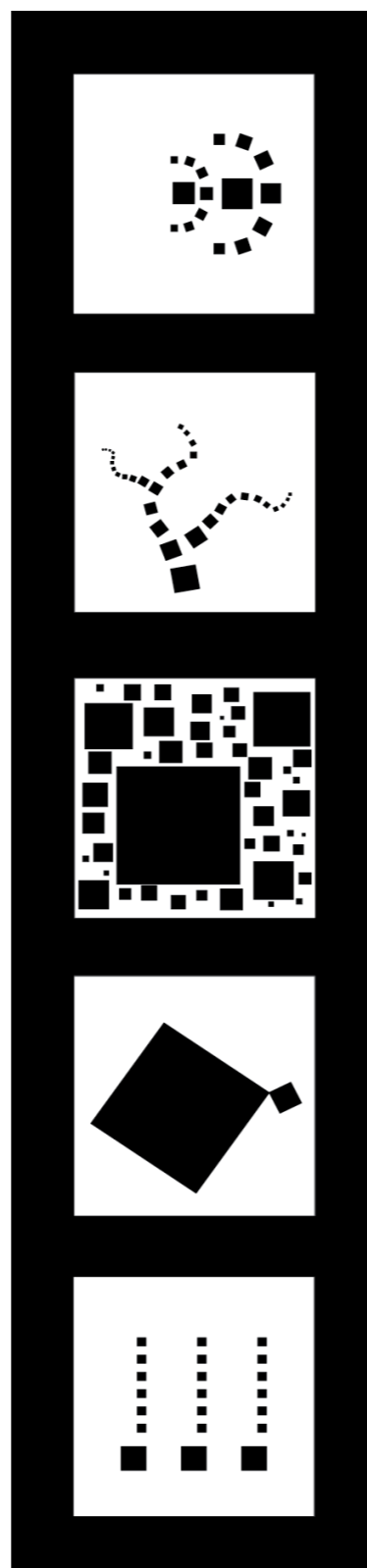
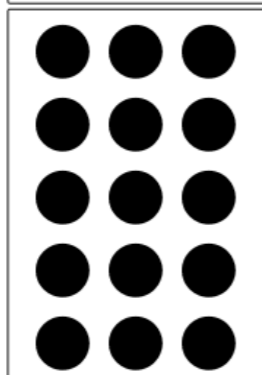
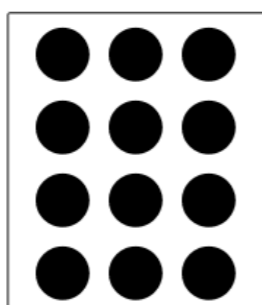
I skærmdesign bruger vi ofte gestaltloven om lukkethed. Vi placerer vores tekster og billeder i forskellige former for bokse og rammer. Det skaber overblik over, hvilken information, der hører til hvor. Så gestaltloven om lukkethed, gør os i stand til at overskue sider med selv rigtig meget information.

Ved at ramme elementerne ind, kan du også placere dem tættere på hinanden, uden at det går ud over overskueligheden. Ergo kan du også placere en større mængde information på den samme plads, når du bruger gestaltloven om lukkethed.

Rammer er også gode, hvis du vil samle elementer, der er meget forskellige. Eksemplet til venstre viser at rammerne kan overvinde selv store forskelle på elementers udseende.

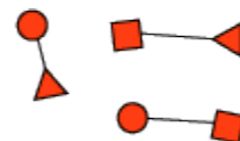
Endvidere bruges gestaltloven om lukkethed også flittigt i de traditionelle medier som f.eks. aviser, ugeblade og magasiner. Specielt i aviser er det nødvendigt at organisere store mængder af ofte meget forskellige typer information på en overskuelig måde.

Et par Grafiske Eksempler

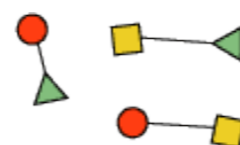
Loven om forbundethed

“Symboler, der er forbundet, opfattes som hørende sammen.”

Vi opfatter, at figurerne, der er forbundet med streger eller farver, hører sammen. Og det på trods af, at de har forskellige former.

Selv om man ændrer på farverne, vil vi stadig automatisk parre de figurer, der er forbundne. Se bare her.

Gestaltlove i praksis

Elementer kan være forbundet med hinanden på flere måde. Det kan være ved at man trækker linier mellem de enkelte elementer, ved at lade farvede flader forbinde hinanden eller ved at lade forskellige elementer overlappe.

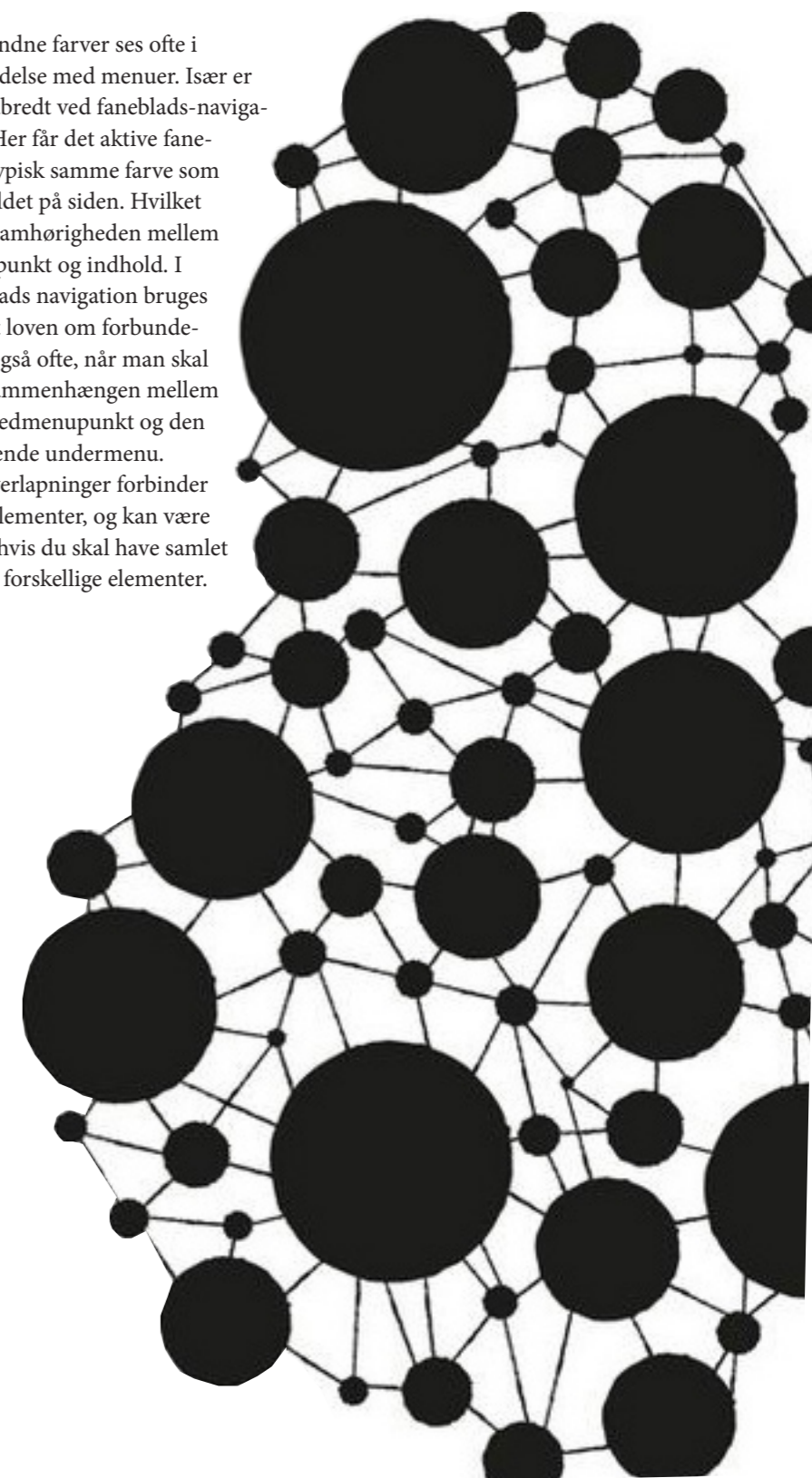
Linier er gode at bruge, hvis du tvinges til at placere sammenhørende elementer langt fra hinanden.

Det kan f.eks. være forklaringerne i en tutorial, der skal placeres uden for selve illustrationen. Her kan du bruge streger til at forbinde dine elementer. Samme metode bruges også ofte i forbindelse med brugsanvisninger og samlevejligheder.

Eller det kan være hjælpelinier, der leder øjet i brede tabeller. På nettet bliver metoden ofte brugt i forskellige fora.

Forbundne farver ses ofte i forbindelse med menuer. Især er det udbredt ved faneblads-navigation. Her får det aktive faneblad typisk samme farve som indholdet på siden. Hvilket viser samhørigheden mellem menupunkt og indhold. I faneblads navigation bruges gestalt loven om forbundethed også ofte, når man skal vise sammenhængen mellem et hovedmenupunkt og den tilhørende undermenu.

Overlappninger forbinder også elementer, og kan være gode, hvis du skal have samlet meget forskellige elementer.

Gestaltpsykologi

Psykologisk retning, som fra omkring 1920 kom til at spille en stor rolle, især i perceptions- og kognition-psykologi, ved at hævde, at mennesket er aktivt strukturerende og meningsføgende i sin måde at opfatte og erkende på. Derved førtes den klassiske psykologiske humanistiske tradition ind på et område, der hidtil havde været domineret af naturvidenskabelig, sansefysiologisk, psykofysisk og neuropsykologisk forskning.

Hovedmændene

er de tyske psykologer Max Wertheimer, Kurt Koffka, Wolfgang Köhler og Kurt Lewin, der alle rejste til USA i begyndelsen af 1930'erne og udgav deres hovedværker der. Førstnævntes arbejde fra 1912 om det såkaldte phi-fænomen gav stødet til gestaltpsykologien. Fænomenet er, at man kan opleve, at en genstand bevæger sig, skønt den fysisk set er i ro. Det viser, ligesom undersøgelser over forskellige geometrisk-optiske illusioner, at der ikke er en entydig korrespondance mellem de fysiske påvirkninger af sanseapparaterne og den oplevelse, personen har. Köhler er især kendt for sine undersøgelser over indsigtfuld problemløsning hos chimpanser. Sammen med forsøg over menneskers problemløsning viser de, at opfattelse og nyopfattelse (omstrukturering) af hele den foreliggende situation er afgørende for, om og hvordan et problem løses. Lewin blev siden mest kendt som personligheds- og socialpsykolog med sin gestaltpsykologisk-prægede feltteori om felter i personers "life space".

Gestaltpsykologien i Danmark

Gestaltpsykologien fik stor betydning i Danmark, idet Edgar Rubin, professor ved Københavns Universitet 1921-51, med sin disputats *Synsoplevede Figurer* (1915) anlagde et tilsvarende helhedssyn og arbejdede med figur-grund-fænomenet, jf. hans berømte vasefigur. Rubin kunne dog ikke acceptere gestaltpsykologiens teoriopbygning, men arbejdede mere beskrivende, idet han vha. fænomenologisk metode tilstræbte størst mulig indsigt i, hvordan forskellige fænomener oplevedes af hans forsøgspersoner.

